

IRÓK ÉS IRÁSOK

***

A bíró felesége

Artur Schnitzler legújabb novellája

A berlini Propyleenverlag Artur Schnitzlernek egy új novelláját hozta ki, amely különös fordulatot jelent az író munkásságában és feltétlenül új horizontokat mutat Schnitzler művészetében. Ezuttal kortörténetet akar szemléltetni és ez ki tünően sikerül neki ebben a novellában.

A novella XVII. Eberhard, Siegmaringen hercegné idejében és környezetében játszódik le. Karolmarkt mellett egy vár emelkedik, Karolstadtus erdők közepette és a várban kényelmesen vannak elszállásolva azok a leányok, akiket a herceg megbérelt és akiket a nép ajka egyszerűen *kerti lányoknak* nevez. Karolmarktban él Adalbert Wogelein hercegi bíró, feleségével, a szép szőke Ágnessel. A novella harmadik kimagasló figurája Tobías Klenk akasztófavirág csavargó, anarchista és öszezestű. A bírót ifjúkori barátság köti össze Klenk Tobíasal. Valamikor bajtársak voltak, az idők során azonban szem elől veszítették egymást anélkül azonban, hogy a bíró vonzalma megszűnt volna a barát irányában.

Az egyik hivatalhoz és méltósághoz jutott, a másik lesüllyedt olyan mélyre, amilyen mélyre csak lehetett. Mindazonáltal a bíró megtartja érzelmeit és leül a csavargóval egy asztalhoz a nyilvános vendéglőben. Itt mindketten szabadjára engedve érzelmeiket, hargosan nyilatkoznak titkolt dolgokról és Adalbert Wogelein bíró még el is dicsekszik felesége előtt ezekről a dolgokról.

Megtörtént, hogy Tobías Klenket vadászaton érték. A züllött ember nem hagyta egykönnyen elfogni magát és lefogásakor a fővadászt tetteg is bántalmazta. Ezért törvény elé állították és Wogelein bíró kényelmetlen helyzetbe jut. Itélkeznie kell olyan büns fölött, aki a világ szemelattára ívő cimborája volt. A bíró felesége pedig ráparancsol urára, hogy semmiféle barátságot ezuttal ne ismerjen és a törvény szigorával sujtassa a vadászot. Wogelein tekintélyesít játszott felesége előtt és adja a rettenhetetlen szigorú férjét, akiről lepattan minden asszonyi rábészéles.

És barátját, Tobías Klenket mégis egy esztendőre itéli. El kellett ítélnie, mert a tárgyalásra váratlanul eljött a fiatal herceg is. Senki nem hitte, hogy a fenséges ur jelenléte a vádlottnak a legcélszerűbb félelmet sem keltette, sőt a tárgyalásnak ez az előkelő hallgatója jelenlétével fölvilányozta a csavargó bátorságát. Klenk lázító és gunyos beszédet vág ki, ami a bíró ereiben megdermeszti a vért már azért is, mert félnie kell, hogy Klenk tanuként fogja bízni őt a társadalom fonákágainak megítélésében, hiszen a pohár mellett egyféle elvet vallottak. Wogelein reszket e vadászótól és reszket a hercegtől, végül mégis egy esztendőre itéli el a barátját.

Az eset most vész szenzációs fordulatot. A herceg meglátogatja a bírót otthonában és szemrehányásokat tesz neki, hogy a bátorsávu, igazságokat hirdető vadászóval olyan keményen bánt el. Szerinte az egy esztendő Klenk nem is érdemli meg és közli a megdöbbent Wogeleinnal, hogy kegyelmi jogánál fogva elengedte neki a büntetést és a vadászó már szabadlában van. Klenk is megjelenik, akit a herceg nagyon megszeret és vadászává akarja kinevezni, de egytőlétük alkalmával alaposabban megismeri a veszedelmes embert, akit azután nemcsak a közeléből távolított el, hanem áttéteti őt a határon.

— A bíró felesége pedig odalép a herceg elé és így szól:

— Kívánom és kérem, hogy fenséges uram vigyen magával Karolstadtba kerti leányoknak, hogy védnöksége alatt lehessenek. Vagy pedig vigyen engem olyan helyre, ahol biztonságban vagyok, nehogy egy órával is tovább legyek ebben a házban a férfi mellett, aki férjem volt és akit nem akarok többé férjül ismerni.

Adalbert Wogelein, a stréber bíró, szegényében haragjában és elkeseredésében szinte összeesik, később azonban megvigasztalódik és saját csalódját veszi magához.

Nagyjából ez Schnitzler Artur legújabb novellájának tartalma. Egyike a legjobbaknak, amit ez a kiváltságos zsidó író pályája során termelt. P. F.

A francia szenátus viharos ülése

Megszavasták az inflációs javaslatot

(Páris, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A szenátus éjféltáni ülésén, amelyen óriási többséggel szavazták meg az inflációs javaslatot, viharos jelenetek játszódtak le Millerand volt köztársasági elnök beszédével kapcsolatban. Az indulatok akkor robbantak ki, amikor Millerand kijelentette, hogy a baloldali pártokból megalakult kormány nem állotta meg a helyét. A szenátorok kórusban kiáltották a köztársaság volt elnöke felé:

— Hallgasson, renégát!

A szenátorok ököllel verték a padokat, mire Millerand azzal fejezte be felszólalását, hogy megígérte a kormánynak, hogy az egész közvélemény hősiessé fogja támogatni, ha magabaszáll és a nemzeti egység mellé szegődik. Egyébként a szenátus éjjeli ülésén a pénzügyminiszter törvényjavaslatát 205 szavazattal 23 ellenében teljes egészében elfogadták.

Németország mandatárius hatalom lesz

(Páris, november 5. A „New-York Herald“ londoni tudósítója szerint a német miniszterek Londonban megújították azt a kérésüket, hogy az egykori német kolóniák egyike fölé mandatárius hatalmat nyerjenek. Különösen Német Délkeletafriká vagy Kamerun jöhet e szempontból tekintetbe. Követelték továbbá Mehmey visszaadását egy Németország részéről történő kártalanítással kapcsolatban és a megszálló csapatok számának 80.000 ról 40.000 re való csökkentését. Ez utóbbi két követés ellen a belgák határozott állást foglaltak. A többi követeléseket azonban kifogás nélkül elfogadták.

Teljesen kiderült Steiger ártatlansága

Felolvasták Olsansky vallomását. Ítélet december tizenkettedikén

(Lemberg, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A Steiger per mai tárgyalása szenzációs részletekben felülmúlta az eddigieket. Berlinből ugyanis, mint jeleztük, megérkezett Olsansky vallomása, ennek a felolvasását pedig az elnök a mai tárgyalási napon rendelte el. A vallomás mellé kísérő irás volt csatolva, amely közli, hogy Olsansky vallomása nem teljes, mert a bombavető sok olyan részletet elhallgatott, amely ha nyilvánosságra kerülne, súlyosan kompromittálna olyanokat, akik Lengyelországban élnek és részesei voltak a bűnténynek. A vallomást a berlini rendőrigazgatóság jegyzőkönyvelte és Beutel rendőrtiszt írta alá. A jegyzőkönyv megemlíti, hogy Olsansky a rendőrségen bemutatta annak a bombának a modelljét is, amelyet a köztársasági elnök kocsija felé dobott. Olsansky átadta továbbá a rendőrségnek corpus delictiként azt a bluzt, amelyet a merénylet elkövetése alkalmával viselt.

Olsansky vallomása

A jegyzőkönyv egyébként így hangzik: Teofil Olsansky egyetemi hallgató, aki egy Chirowban 1924-ben elkészített fényképpel igazolja azonosságát és Berlinben lakik, a következőket jelent ki Berlin rendőrigazgatósága előtt:

Mint a titkos ukrán katonai szervezet tagja 1924. szeptember 5-én Wojciechowsky lengyel köztársasági elnök ellen Lembergben merényletet követtem el. A merénylet azonban nem sikerült.

A merénylet elkövetésének gyanúja alatt ez idő szerint Stanislaw Steiger áll a lembergi bíróság előtt. Titkos szervezetem részéről kaptam azt a parancsot, hogy jelenjek meg a német hatóságok előtt és vallomásomat tegyem meg minden apró részletezéssel. Annál készegebben teszek eleget ennek a parancsnak, minthogy ezt lelkiismeretem is diktálja. Azonfelül hálát érzek a német hatóságok iránt azért, amiért számomra menedékkjogot biztosítottak.

„Miért gyűlölöm a lengyeleket?”

1905 március másodikán születtem Chirowban, ahol apám ruhán lélkész volt. Több testvérem van. A gimnáziumot Przemyszlben végeztem. 1924 őszén ugyancsak Przemyszlben ukrán nyelvű irodalomból pótvizsgát tettem. Az érettség után azonban nem itt tettem le, hanem Németországba való menekülésem után, egy Berlinben működő ukrán gimnáziumi bizottság előtt.

Érettségi után Berlinben a testgyakorló főiskolába iratkoztam be. Az ukrán nemzethez való szeretetem arra ösztökölt, hogy már tizennégy éves koromban az ukrán hadsereg rendelkezésére bocsássam magam. Annak idején a gépfegyverosztághoz osztottak be és ebben a minőségben részt vettem az ukrán harcokban és Petljura hadseregének a Zbruztól való visszavonulásában. Majd ugyancsak Petljurának a bolszevikiek ellen megindított offenzívájában is 1920-ban. Miután Szeremeti sörögomat a lengyelek legyilkolták és miután Petljura hadseregében szomorú tapasztalatokat szereztem,

minden iránt, ami lengyel, féktelen gyűlölettel voltam eltelve. Ez volt eszmei alapja annak a cselekedetnek, amit 1924. szeptemberében elkövettem.

Petljura nyugatukrajnai hadseregének feloszlása után titkos ukrán katonai szervezet alakult, amely célul a lengyelek elleni küzdelmet tűzte ki merényletek és szabotázs útján. Ez a szervezet a legfőbb ukrán katonai tanács hatásköre alá tartozik. E tanács, valamint az ukrán titkos szervezet tagjainak névsorát természetesen nem közölhetem.

Bombával vagy revolverrel

Ez a titkos katonai szervezet azt az elvet állította fel, hogy valahányszor a lengyel köztársaság elnöké ukrán földre lép, ez ellen az ukránoknak minden alkalommal tiltakozniuk kell. Egy ilyen tiltakozó cselekedet volt az ukrán Fedák első merénylete Pilsudski ellen. Akkor még nem tartoztam a szervezet tagjai közé. Ide csak 1920-ban csatlakoztam.

Amidőn Lembergbe jött az első bír, hogy Wojciechowski elnök ide érkezik, a szervezet azt a kérdést intézte hozzám, hajlandó vagyok-e az elnök ellen bombamerényletet elkövetni. Éa haladéktalanul a titkos szervezet rendelkezésére állottam.

Már egy héttel a merénylet elkövetése előtt eljöttem Lembergbe, abból a célból, hogy megismerjem azokat, akik a merényletet megszervezték. Lembergben egyébként is nem voltam ismerős és némi helyismeretet akartam szerezni. A lembergi ukrán katonai szervezet kerületi parancsnoka ismeretett meg azokkal az egyéniségekkel, akik előkészítették a merényletet. A titkos szervezet egy Lembergben megtartott ülésén azt a megbízatást adta, hogy a merényletnél vagy bombát, vagy pedig revolvért használjak.

A két fénykép

Olsanski ezután közli ama kereskedők neveit, akiknél a bomba elkészítéséhez szükséges anyagot beszerezte. A merénylet napján Olsanski társával együtt egy gyorsfényképezőnél levétette magát. Két felvételt is csináltatott, egy mellképet és egy másikat, amelyen teljes alakja látható. Az egyik képen — mondotta Olsanski — abban a ruhában vagyok, amelyben a merényletet elkövettem és erről a képről megállapítható, hogy ugyanazt a bluzt viseltem, amelyet bezolgáltattam a berlini rendőrigazgatóságnak. A második képen egy világos gumiköpeny látható rajtam és egy fehér kalap.

A vallomásnak ez a része a tárgyalóteremben óriási feltűnést keltett, minthogy a per folyamán már többen vallották, hogy a tett elkövetése után egy férfi láttak futni világos köpenyben és fehér kalappal.

Olsanski elmondja továbbá, hogy a lembergi bíróság könnyen megszerezheti azokat a fényképeket, melyeket a nevezetes napon csináltatott.

A vallomás így végződik:

A merénylet napja

Meg voltam róla győződve, hogy tervem nem fog sikerülni. Számítottam azzal is, hogy elfognak

és hogy statáriálisan írtam senkinek levelet amelyben feljegyeztem minden részletét. Ezt is vezeték, a bíróság Hangsúlyozom, hogy hajlandó vagyok legadni.

A vallomás nemcsak esküdtekre is mely hogy ez a körálmény fejezését. A bizonyítá holnapi ülésen be fog hogy december 12 én is lesz.

A kisebbségi

Az erdélyi kisebbségi kongresszusra ülnek a kisebbségi újsági és szociális problémáiról a kongresszus egyeteme, amely maga reprezentáns jobboldali és leggye egyikét. De elkül kormány is, amely nácskozásoknak a

A nagyváradi író-társadalom ügy egész kisebbségi ké ségi újságrásnak ben a közvélemény kijelölésében és a harcokban. Külön nek elég van képv házában, a falvak ségi sajtó az egye tül a különböző r kosság a maga ób a kormányval. M kulturális megmo a jól szervezett s sát mindig bátran a veszélyeztetett kében. A nagyvá nemcsak a sajtó nem nyílt fóruma leménynek is, a lehet közömbös a szionális és szoci

Nagy érdeme ságrásnak az áll amelyről maga Mille Constantin számában. Const cikkben üdvözli zött ezeket mond

A 300 kiseb kiküldötteinek k ságró román áll lépést megtették az ország törvé masan érini őt csak ezen a m csendes, produkt gyar újságrók, akarják szerezni teni akarják azo lyekeket a törvény

De ez nem e közelesei va vetni a gyanusi rencsletlen rends alapján nekük sebbsegek iskolá A kisebbségi új dolgozók, ho zációt az írott e teleret uralomra

Vaióban igat ban, hogy a to újságrással szer biztosítani a s lását, külföldes zuraját illeti.

példat szolgálva megszűbi a ke ma már igazán

Üzletáthelyezés.

JANKY szücs új üzlethelyisége Cluj, Calea Regele Ferdinand 17. (Wesselényi-utca) Szörmék, bundák legolcsóbban beszerezhetők

GÁR
CLUJ.

és hogy statáriálisan fognak itélkezni fölöttem. Nem írtam senkinek levelet, azonban van egy naplóm, amelyben feljegyeztem a merénylet előkészítésének minden részletét. Ezt a naplót, amelyet még most is vezetek, a bíróságok rendelkezésére bocsátom. Hangsúlyozom, hogy magáról a merényletről is hajlandó vagyok legaprólékosabb felvilágosításokat adni.

A vallomás nemcsak a hallgatóságra, hanem az ekedtekre is mély benyomást tett. Azt hiszik, hogy ez a körülmény gyorsítani fogja a per befejezését. A bizonyítási eljárást valószínűleg már a holnapi ülésen be fogják fejezni és nincs kizárva, hogy december 12 én a Steiger-perben már ítélet is lesz.

A kisebbségi sajtó kongresszusa

Az erdélyi kisebbségi sajtó napszámosai ma kongresszusra ülnek össze Nagyváradon, hogy a kisebbségi újságíró-társadalom professzionális és szociális problémáit megvitassák. A nagyváradi kongresszusra felfigyel a romániai sajtó egyeteme, amely testvéri szeretettel küldi el a maga reprezentánsát, Mille Constantint, a legjobb tollú és legharcosabb román publicisták egyikét. De elküldi a maga reprezentánsát a kormány is, amely jól érzi a nagyváradi tanácskozásoknak a súlyát.

A nagyváradi kongresszus nemcsak az újságíró-társadalom ügye, hanem legbensőbb ügye az egész kisebbségi közvéleménynek is. A kisebbségi újságírásnak elsőrendű szerepe van Erdélyben a közvélemény kikristályosításával, az utak kijelölésével és a jogfosztások elleni kemény harcokban. Különösen ma, amikor a kisebbségeknek alig van képviselőjük a törvényhozás két házában, a falvak és városok tanácsában a kisebbségi sajtó az egyetlen fórum, amelyen keresztül a különböző rétegekre oszló kisebbségi lakosság a maga óhaját és panaszait közölheti a kormánnyal. Minden politikai, szociális és kulturális megmozdulásnak egyetlen támogatója a jól szervezett sajtó, amely a maga publicitását mindig bátran lendítő tollal indította harcba a veszélyeztetett jogok visszaszerzésének érdekében. A nagyváradi kongresszus éppen ezért nemcsak a sajtó munkáinak kongresszusa, hanem nem nyílt fóruma az erdélyi kisebbségi közvéleménynek is, amely előtt egyáltalában nem lehet közömbös az újságíró-társadalom professzionális és szociális kérdéseinek rendezése.

Nagy érdeme van az erdélyi kisebbségi újságírásnak az állami élet konszolidációjában is, amelyről maga a román újságírás nesztora, Mille Constantin tesz hit-állást a „Lupa” mai számában. Constantin Mille igen meglegharangu cikkben üdvözli a kongresszust és többek között ezeket mondja:

A 300 kisebbségi újságíró a kisebbségek kiküldötteinek kell tekintenünk. Ez a 300 újságíró román állampolgár lett és mihelyt ezt a lépést megtették, kötelesek alávetni magukat az ország törvényeinek, bármennyire is fájdalmasan érinti őket hazájuknak elveszte, mert csak ezen a módon biztosíthatnak maguknak cserdes, produktív és hasznos életet. És a magyar újságírók, jól tudom, ezt is akarják: meg akarják szerezni kisebbségi jogukat, de teljesíteni akarják azokat a kötelezettségeket is, amelyeket a törvény részükre előírt.

De ez nem elég. A román kormánynak is kötelesegei vannak velük szemben. El kell vetni a gyantafélekedések és üldözések szennyes rendszerét. A nemzetközi szerződések alapján nekünk kötelesegeink respektálni a kisebbségek iskoláit, nyelvét, vallását és sajtóját. A kisebbségi újságíróknak velünk közösen kell dolgozniuk, hogy ebben az országban a civilizációt az irrott és emberi törvények iránti tisztelet uralomra jusson.

Valóban igaz van Mille Constantinnak abban, hogy a kormánynak is kötelesege van az újságírásai szemben. Kötelesege mindenképpen biztosítani a sajtószabadság nagyobb respektálását, különösen ami a határvideki lapok cenzúrájára illeti. A kisebbségi újságírás mindig példát szolgáltatott arra, hogy önmaga tudja megmérni a kellő határt és így a cenzúrára ma már igazán semmi szükség sincs.

Ünnepélyes keretek között megnyílt a szatmári mintavásár

Nyolcvan kereskedő, iparos, gyáros és iparművész állította ki áruját

(Szatu-Mare-Szatmár, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt nyílt meg ünnepélyes keretek között Szatmáron az ottani Sfatul Negustoresc által rendezett mintavásár. A megnyitáson számos vidéki gazdasági egyesület képviseltette magát. Kolozsvárról a Kereskedők Tanácsa képviselőjében G. Romanovici vezértitkár volt jelen.

A „Dácia”-szálloda nagytermében folyt le az ünnepélyes aktus, Ferentiu Agoston polgármester üdvözölte az egybegyűlteket, majd Ghetie László prefektus megnyitotta a mintavásárt. Utána Roma

novici tolmácsolta a kolozsvári kereskedők üdvözlését és elismerését a szakszertű és izléses rendezésért.

A hatalmas teremben és galériáján mintegy nyolcvan kiállító helyezte áruját csinos kis pavilonokban. Ezek között vannak kereskedők, iparosok, gyárosok és iparművészek. A mintavásár értékes dokumentuma a szatmári gazdasági és iparművészeti fejlettségnek és egyben élénk cáfolata azoknak a céltudatos törekvéseknek, amelyek Szatmár városát közigazgatásilag háttérbe akarják szorítani.

Ma mond le a német kormány

(Berlin, november 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A birodalmi kormány ma határozza el lemondását. Az új kancellárjelölt ismét Luther lesz. Az új kabinetalakítással kapcsolatban az a jelszó vezet, hogy középkoalíciót, vagy nagykoalíciót kell létrehozni. Középkoalíció létrehozása azt jelentené, hogy a nacionalisták újra visszatérnek a kormányba, a szocialdemokraták pedig nem kapnának tárcát. A nagy koalíció létesítése viszont egyrészt a német néppárt, másrészt a szocialdemokraták bevonását jelentené a kormányba.

Negulcea párisi román követ nyilatkozott a kedvezményes vámok kérdéséről

A Népszövetség pénzügyi bizottságának elnöke aldozatokra hívja fel Ausztria érdekében a szomszédállamokat

(Bécs, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Negulcea Eugen professor, Románia párisi követe, aki egyben a Népszövetség pénzügyi bizottságának is elnöke és tagja a jóvátételi bizottságnak, valamint a Magyarországot ellenőrző bizottságnak, érdekes nyilatkozatot adott a „Neue Freie Presse”-genfi munkatársának a kedvezményes vámok érdekében. A nyilatkozat szerint a Népszövetség gazdasági bizottsága kizárólag csak Ausztriával tárgyalhat eddig. Ausztria helyzete ugyanis olyan kegyes kíván, mint a súlyos beteg, ahol a tapasztalatok hiánya megnehezíti az új módszerek alkalmazását. Nagyon fontos a bizalom lélektani ténye-

zője, amely egy állam külső és belső politikáján mulik. A bizalom befolyásolja leghatékonyabban az államok közötti érintkezést. Ausztria a gyógyulás útján van.

Negulcea még elmondotta, hogy a vámkedvezmény kérdésével még nem foglalkozott a bizottság. Ennek a kérdésnek egyébként többféle megoldása lehet. A szomszédállamoktól lehet bizonyos áldozatokat követelni, de figyelembe kell venni azt is, hogy ezek a szomszédállamok maguk is az elvesztett gazdasági egyensúly terhét nyögik. Ez a kérdés különben is nemcsak Ausztria szomszédállamait, hanem egész Európát érintik.

Helyreállott az egység Amerika zsidóságban

A cionista szervezet megegyezett a Jointtal. Louis Marshall résztvett a baltimorei cionista konferencián

(Newyork, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A napokban nagyjelentőségű tárgyalások indultak meg a Joint Distribution Committee és az amerikai cionista szervezet között. Mint ismeretes, a Joint elhatározta, hogy ebben a három esztendőben tizenötmillió dollárt fog összegyűjteni zsidó újjáépítési célokra. Ez fog párhuzamosan a cionista szervezet ebben az évben hatalmas Keren Hajjeszod kampányt akar megindítani, amelyben ötmillió dollárt számít összehozni Palesztina újjáépítési céljaira. A két hatalmas szervezet között megindult tárgyalások arra vonatkoznak, hogy a gyűjtési akciók valahogyan ne oszlássák két táborra Amerika zsidóságát.

A tárgyalások teljes sikerre vezettek. A megbeszéléseken a Joint részéről Louis Marshall és David A. Brown, míg a cionista szervezet nevében Louis Lipsky és Newmann vettek részt. Ebben a kérdésben már előzőleg is voltak előzetes eszmecsereik Louis Marshall és dr. Stephen S. Wise között. A megegyezés eredményeképpen Louis Marshall személyesen jelent meg a Baltimoreban lezajlott cionista konferencián.

A Joint ismeretes határozata, mely szerint az összegyűjtendő tizenötmillióból másfélmillió dollárt a Palestine Economic Corporation rendelkezésére bocsát és a további összegeket orvosi és más palesztinai kultúrcélokra fog fordítani, a cionista szervezettel létrejött megegyezésnek talajdoni ható.

A költségvetés a kórházak rovására takarékoskodik

Nemzetipárti képviselők interpellációja a módok érdekében

(Bucuresti-Bukarest, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kamara mai ülésén napi rend előtt Moldoveanu nemzeti párti az erdélyi módok sérelmeit teszi szóvá. Szemére veti a kormánynak, hogy nem törődik a módokkal.

Maniu magáévá teszi a módok ügyét és kéri Cipaianu-t világosítsa meg kellően ezt a kérdést.

Cipaianu miniszter válaszában csodálkozik Moldoveanu kijelentésén, hiszen az Urmánozy uradalmat egészen kisajátították. Egyébként az ügy aktáit a jövő héten Moldoveanu rendelkezésére bocsátja.

Jorga elmondja, hogy a pénzügyminiszter nagyon sok olyan tételt törölt a közoktatásiügyi minisztérium költségvetéséből, mely kul-

turális célokat szolgált volna. Így a történeti muzeumnak adott 30 000 lejes szubvenciót is törölte azzal, hogy „mi az a történeti muzeum?” Egyébként ebből a szubvencióból évenként brosurákat adtak ki. Ha Bratianu Vintila nem változtatja meg álláspontját ebben a kérdésben, ő lemond a muzeum elnökségéről.

Attérnek a naprendre. Pistiner kritizálja a költségvetést, majd Dianu analizálja a költségvetési javaslatot. Különösen az egészségügyi minisztérium költségvetésével foglalkozik és elmondja, hogy az országban nagyon kevés kórház és egészségügyi intézmény van. Újakat nem állítanak fel, mert Bratianu Vintila nem enged ilyen célokra pénzt felvenni a költségvetésbe.

GÁRDI IMRE
CLUJ. S. R. BAGUNA 20.

fényképeszeti műtermében
előre bejelentett felvételek késő esti órában is eszközöltetnek. Női portralt, gyermekfelvételek és nagyítások speciálisan szép kivitelben.
Lloydexpress

A kürtösi állomáson befagyott a budapesti expresszvonat

A fűtlen vonathan több utasnak lefagyott keze-lába. Bukarest és Konstanca között teljesen szünetel a forgalom

(Cluj-Kolozsvár, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Bukarestből érkezett jelentések szerint a téli fagy és havazások az egész országra kiterjedtek.

Emiatt nagyon sok helyen megakadt a vonatok közlekedése és a forgalmat csak a legnagyobb megfeszítések árán lehet fentartani.

A CFR vezérigazgatósága ma hivatalos közlést bocsátott ki, amelyben bejelenti, hogy Bukarest és Constanca között a vasúti forgalom teljesen szünetel. Calarasinál több méternyi magasságban vannak elfödve hóval a vasúti sínek. Chitila és Bukarest között két napig szünetelt a vasúti forgalom, de megfigyelt munkával sikerült ezt a vonatot a hótól megtisztítani és így a mai naptól kezdve ismét vesznek fel teherszállmányokat Bukarest részére. Erdélyben egyelőre még sehol sem fordult elő nagyobb forgalmi akadály, de az

öt-hat óras késések itt is gyakoriak. Az Erdélyből Bukarestbe jövő vonatok, így az expresszvonat is, ugyancsak több órás késéssel futottak be a pályaudvarra.

A kürtösi állomásról érkezett jelentés szerint a Budapest felől jövő nemzetközi expresszvonat mozdonya befagyott, úgy, hogy 105 percig kellett az állomáson várakoznia, amíg a mozdonyt ismét működésbe lehetett hozni.

A mozdony befagyása miatt a kocsikat nem lehetett fűteni és a nagy hidegben az utasok közül többeknek keze, vagy lába lefagyott.

Langyelország felé közlekedő román vonatok felől hasonló jelentések érkeztek a bukaresti vezérigazgatósághoz.

Bukarest, december 5. Konstancaiból jelentik, hogy a Fekete tengeren olyan erős vihar dühög, hogy egyetlen hajót sem indítanak utnak a kikötőből. Az export teljesen pang

Beterjesztették az erdélyi esküdszékek visszaállításáról szóló javaslatot

Megszűnik a legfőbb semmitűszéknek a csatolt területekéről felterjesztett ügyekkel foglalkozó szekciója

(Bucuresti-Bukarest, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Ma délelőtt a kormány tagjai minisztertanácsra ültek össze, amelyen elfogadták a legfőbb semmitűszék átszervezéséről és az esküdszék rendszerének Erdélyben való visszaállításáról szóló törvényjavaslatot. Mind a két javaslatot még ma a parlament elé terjesztik.

Mint az Uj Kelet már megírta, a semmitűszék átszervezésével megszűnik az ugynevezett harmadik szekció, amelyben a csatolt területekről felterjesztett ügyek kerültek tárgyalásra. Ezt az intézkedést azzal indokolják, hogy az új alkotmány egységes semmitűszékét ir elő. Az egységesített semmitűszéki javaslat szerint egyébként az ország legfőbb bírói fórumának egész szervezetében fontos módosítások lesznek. Az elnökön és a három alelnökön kívül

a semmitűszéknek negyvenöt tanácsosa lesz, vagyis minden szekcióra jut tizenöt. Az egyes szekciók hatásköre körülbelül a régi marad. Ezentul a második szekcióhoz tartoznak a bányászati körébe vágó felfolyamodások, míg a harmadik szekció a kisajátítási és kincstári ügyekben dönt. Bármilyen kérdésben csak ak-

kor hozhat határozatot a semmitűszék, ha legalább 31 tanácsstag van jelen.

A javaslat 31. szakasza kimondja, hogy a semmitűszék eltilthatja az olyan törvények alkalmazását, amelyek ellentétben vannak az alkotmánnyal. Az ilyen törvények alkalmazásából származó felfolyamodásokat soronkívül intézi el a semmitűszék. A megsemmisített döntéseket ugyanaz a fórum veszi új tárgyalás alá, mely az ítéletet hozta, csak hogy más tanácsnak adják ki.

A felfolyamodási idő egy hónap a megáradott ítélet kihirdetése után akár polgári, akár kereskedelmi perben, tekintet nélkül arra, hogy az ítéletet az érdekeltek jelenlétében, vagy távollétében hozták meg. A felfolyamodást petícióval kell megindokolni enunciatív módon, részletesen és bizonyítékokkal alátámasztva.

A felfolyamodás tárgyalásánál még polgári perekben sem szükséges a felfolyamodó személyes jelenléte.

ha felfolyamodását részletes memorandumban terjesztette a semmitűszék elé.

Betörőbandát alakított egy bécsi háziúr

A rablóvezér-háziúr megírja memoárjait a fogházban

(Bécs, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az osztrák főváros rendőrsége — mint ismeretes — letartóztatta Hans Schwarzbarth székelykedő bécsi háziurát, aki ellen az a vád, hogy irányítója és feje volt egy betörőbandának. A betörőbanda az ő utasításai szerint „dolgozott” és pedig elég szép eredménnyel. A rendőrség ma már a banda összes tagjait lefogta. Lakat mögött ül Schifter, Schwarzbarth titkára, aki a bandának főnöke megbízásából előlegeket is adott a betörések előkészítésére. Le van tartóztatva továbbá Johann Wittmann szerelő, Josef Lipscher lakatos, Franz Schefcsik elektrotechnikus, Method Kafka piucér, Panek Anton segédmunkás, a Katholik-testvérek és egy Hönel Jozefin nevű leány is.

A letartóztatottak közül Schwarzbarth már vallott. Elmondotta, hogy súlyos anyagi zavarokkal küzdött, egyre másra kapta a végrehajtást elrendelő végzéseket és hogy nagy szorultságából kimeneküljön, elfogadta titkárának, Schifternek az ajánlatát, hogy lépjen érintkezésbe Wittmann betörőbandájával. Ez a banda október 25-én Ringel-féle üvegnyakkereskedésbe tört be. Itt kifosztották a Wertheim-szekrényt, ahonnan kétezer schilling értékű idegen valutát emeltek el. Ugyanakkor a közelben lévő Hamburger-féle ékszerüzletbe is behatoltak, ahol azonban nem tudtak eredményt elérni, mert mintán áttörték a falat, egy ezüst kupa olyan zéjjal esett a földre, hogy felébresztette a bolt mellett alvó üzlettulajdonos feleségét. Mihelyt

a betörők neszt hallottak, nyomban odébb is álltak.

A banda a pénzt átadta Schwarzbarth titkárának, aki tovább adta azt főnökének. Schwarzbarth az átadott értékpapírokat a következő napon eladta egy nagy bécsi banknak nyolcszáz schillingért. Ebből hatszáz schillinget kapott a titkár, míg a „munkások” együttevő mindössze háromszáz schillinget.

Mint hogy ez a pénz gyorsan elfogyott, a banda már a közeli napokban újra működni volt kénytelen. A Gerstl-féle, Mariahilfen lévő nagy ruhaüzletet akarták kifosztani, ahol azonban valami közbajlott és sietve el kellett hagyniok az üzletet. Ugy határoztak, hogy az osztrák fővárosból működésük színterét áttesszik a közeli Bludenzbe, ahol az adópénztárt akarták kifosztani. Mihelyt azonban bejöttek a községbe, mindnyájukat olyan félelem fogta el, hogy egyikük sem merete megkezdeni a betörés aktusát. Másodszer is megkísérelték ugyanezt, azonban már Völkermarktban. Bludens előtt egy községben, visszairányították az autót. Innsbruckban próbáltak szerencsét. Betörték a dohány nagyáruházba, ahol sikerült is nekik nagy összeget elemelniük.

Schwarzbarth arra kérte a fogházigazgatót, hogy engedjék meg neki a cellájában megírni élete történetét. Az igazgatóság teljesítette a kérést és a háziúr most memoárja megalkotásán fáradozik.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bányászati újság napilapja
Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Erzsébet
Felolvasó szerkesztő Dr. Marton Erzsébet
Előfizetési árak: Egy hónapra 55 lei, negyedévesre 240 lei, félévesre 480 lei, egész évre 880 lei.
Az Uj Kelet cikkeinek utánnyomatait csak a tartalomjegyzékkel lehet megrendelni.

A mai naptár Baruch Haggadati

Parisban, a Comedie des Champs Elyseesben az elmúlt szombat estén egy olyan ember művészetében gyönyörködött a közönség, aki,

Vasárnap

5686. Kiszlev 20.
1925. dec. 6.

Hétfő

5686. Kiszlev 21.
1925. dec. 7.

mint ember is a legnagyobb figyelemre tarthat számot. Ennek az embernek a neve és a művészi célkitűzése is olyan, hogy akarata ellenére is megállásra készíti a gyereket szemlélődöt. A neve Baruch Haggadati, foglalkozása szerint táncművész. Évekkel ezelőtt az orosz balletnek és az odesszai városi színháznak volt egyik nevezetessége. Pozícióját önkényesen hagyta el, hogy hosszú, fáradságos, göröngyökkel teli kereső útra induljon. Baruch Haggadati a híres orosz táncművész vándorútra indult, hogy megkeresse a zsidó táncot. Vándorútján felkutatta a világ minden zsidó centrumát és csak természetes, hogy Palesztina is egyik fontos stációja volt művészi kutatásainak.

Bizonyos az, hogy valamikor volt zsidó tánc, csak úgy, mint ahogyan volt zsidó zene is, amely zsidó örömet és bánatot fejezett ki és ritmikus mozgásra hozta a lelket és testet. Az utolsó évszázadok generációi azonban már nem igen találkozhattak ezzel a zsidó táncal. A zsidó faj ősrégi zenéjéből itt-ott még fennmaradtak némi töredékek és halvány emlékeztetők. A hagyomány arról is tud, hogy egyik-másik dal, amelyet keleti zsinagógákban szoktak énekelni, még a jeruzsálemi szent Templom idejéből és énekeiből maradt reánk. A modern zenefilológusok pedig megállapították, hogy a katolikus egyházi énekek legrégebbi darabjai szintén a jeruzsálemi Templom dalai közül származtak át a keresztény rítusba.

Baruch Haggadati meg volt győződve róla, hogy sikerülni fog neki a zsidó tánc ősmotívumait is felfedezni. Kutatásokat végzett Besarabiában, Keletgalícia gettóiban, a Balkán spanyol-zsidó telepein, hogy aztán végül a sikertelen európai kutatások után Ázsiába, Dél-amerikába, a jemeni zsidókhoz forduljon. Ott, az őskéleti zsidók között — mondja Haggadati — olyan tánc-töredékeket fedezett fel, amelyeket egységes rendszerbe sikerült foglalnia.

Vajjon valóban a zsidó tánc-e az, amit Haggadati mester a párisi színpadon bemutatott? Mozdás, — amely már szinte nem is mozdás, dinamika, amely már statikává sűrűsödik — mi úgy érezzük, hogy nem az ő zsidó tánc ez, hanem inkább valami mai, valami aktualitással teli. A kötött, a szabadságában lenyűgözött mozdulatokban önkénytelenül is valami szimbólumot lát az ember: a gettó keserves szimbólumát. És miért ne lett volna a mi őseink táncja szabad és természetes és minden nyomosság nélkül való?

Akár hogy is van, — Haggadati tiszta művészetet adott és egyuttal olyan kérdéseket vetett fel, amelyekre valamikor meg fogjuk találni a feleletet. Ez az ember a maga rájogó művészi fixaideájával a zsidó tánc után való kutatásában az új zsidó élet uttörői közé tartozik, a szónak legrészebb értelmében.

— A zilahi zsidó Árvagondozó estélye. November 29-én tartotta meg a városi színházban rekordközönség mellett fényesen sikerült művészestélyét az erdélyi zsidó Árvagondozó zilahi csoportja. Az estély műsorának fénypontja M. Lévai Ionka kolozsvári operabéna-kesző szereplése volt, aki klasszikus műdalokat énekelt. Giszkalay János az „Illés látomásai a Choréb hegyén” című prólogját adta elő. Rochlitz Vincéné kitűnően játszott el zongorán néhány Beethoven-darabot, amelyekkel forró

sikert aratott. Éves Szöke Káség szünni nem Ernő gordonka művészek hirt nyitkát adta t melt sikere vol lyói hegedűmű osztatlan tetsz felülemelkedett Ebben nagyrés ságot nem isq rendezés szolgá men Sándorné titkár.

— Az utód a Népszövets gyar miniszr Bethlen minisz „Pesti Hírlap” tette, hogy a né a beruházási pro napirendre akar Magyarország a nyugdíjasok t utóbbi geufi tar összes utóállamo Tárgyalni fogják soknak tgyét is tázatlan s ezé utóállamoktól kilencedikén vis

— A fr Banque de F tik: A francia jesztettek b a nek bevezetésé lemmel a Banq az importörök terjesztése után portörök legké lesék volnának szerü kvótákba

— Ujabb mánia és Ma jelentik: Január gyalas kezdődik lávia között. Ro róleum, amelyel folytán Magyaro sikerül Romániá megegyezni, ezál fognak kerülni bodásra fog vez

— A kolo kánválasztó kamara kebelét ért dr. Suciu J dékán lemond lasztmányával Ügyvédi körök a dékánválasztó hány személyes fogja, hogy a d Nem valószínű álláspontot képv Az egyetemes ú kamara örökös szintű azonban, kintettel elhárítj az esetben a d számítjuk dr. Előreláthatólag a vidéki tagok lenni a rendkívü dékánválasztó ül

— Harc a lentik: Az osztr ezített a pornogr gátlására. A jav megvédése a sze kezik, hogy az t tára tesszik. E k területen nem s a helyiségekben helyezni. Nem s ponyvájain, vagy ezeket a nyonda vagy rendelések alóli gyermekekt dékoni e termé sárolhatja e köny mekeknek. Ha v

sikert aratott. Bájos jelenség volt az alig öt-
éves Szőke Kató, akinek balletáncát a közön-
ség szünni nem akaró tapssal honorálta. Adler
Ernő gondokművész, akit tévedésből hegedű-
művésznek hirdettek, ismételtén fényes bizo-
nyítékát adta tehetségének. Igazi és megérdem-
elt sikere volt dr. László Vilmos szilágyos-
mlyői hegedűművésznek. Speter Henrik szavalata
osztatlan tetszést aratott. Általában az estély
felülemelkedett a vidéki rendezvények színvonalán.
Ebben nagyrésztük van azoknak, akik fáradsá-
got nem ismerve állították munkájukat a ren-
dezés szolgálatába: Havas Emilné és Kele-
men Sándorné elnökök, valamint Karl Emánuel
titkár.

Az utódállamok nyugdíjasainak ügyét a Népszövetség elé terjeszti Bethlen magyar miniszterelnök. Budapestről jelentik: Bethlen miniszterelnök beszélgetést folytatott a „Pesti Hírlap” genfi tudósítójával, akinek kijelentette, hogy a népszövetség felé szóba fogja hozni a beruházási programot. A miniszterelnök újból napirendre akarja tűzteni a szomszédállamok által Magyarországra hárított terhek ügyét, nevezetesen a nyugdíjasok terheit. A miniszterelnök már a leg-
utóbbi genfi tárgykodásakor hangzott, hogy az összes utódállamok között kellene megosztani terheket. Tárgyalni fogják ezzel kapcsolatban azon nyugdíja-
soknak ügyét is, akiknek állampolgársága ma tisztázatlan s ezért sem Magyarországtól, sem az utódállamoktól nem kapnak nyugdíjat. Bethlen kilencdikétől visszaindul Budapestre.

A francia devizakereskedelem a Banque de France kezében. Párisból jelentik: A francia kamarában ma javaslatot terjesztettek a devizapiac szigorú ellenőrzésének bevezetésére tárgyában. A devizakereskedelemmel a Banque de France-t bízzák meg, amely az importőröknek a szükséges okmányok előterjesztése után adná ki a devizákat. Az exportőrök legkésőbb minden negyedévsben kötelesek volnának a külföldi devizákat a törvény-
szerű kvótákban beszolgáltatni.

Ujabb kereskedelmi tárgyalások Románia és Magyarország között. Budapestről jelentik: Január elsején újabb kereskedelmi tárgyalás kezdődik Magyarország, Románia és Jugoszlávia között. Romániának legfontosabb cikke a petroléum, amelyről a lengyelekkel kötött szerződés folytán Magyarország el van látva, azonban ha sikerül Romániával a le főbb vámkedvezményben megegyezni, ezáltal nagyobb petroléum mennyiségek fognak kerülni az országba, ami lényeges olcsó-
sodásra fog vezetni.

A kolozsvári ügyvédi kamara dékánválasztás közgyűlése. A kolozsvári ügyvédi kamara kebelében dúló válság fordulópontjához ért dr. Suciú János dékán lemondásával. Suciú dékán lemondásának hátterét a kamara választmányával felmerült konfliktus idézte elő. Ügyvédi körökben valószínűnek tartják, hogy a dékánválasztó közgyűlés elején Suciú néhány személyes híve fel fog állni a javasolni fogja, hogy a dékánnak újra bizalmat szavazzanak. Nem valószínű azonban, hogy a túlzó nacionalista álláspontot képviselő Suciú újra megválasztanak. Az egyetemes ügyvédség bizalma, Isic Aurélibar, a kamara örökös díszelnökében összpontosul. Valószínű azonban, hogy előrehaladó korára való tekintettel elhárítja magától a magiszterletést. Ebben az esetben a dékáni állás komoly jelöltjei közé számíthatjuk dr. Millea, dr. Porutiu ügyvédek. Előreláthatólag nemcsak a kamara kolozsvári, hanem a vidéki tagok is teljes számban meg fognak jelenni a rendkívül érdekes lefolyásnak ígérkező dékánválasztó ülésen.

Harc a pornográfia ellen. Bécsből jelentik: Az osztrák kormány törvényjavaslatot készített a pornografikus írásk terjesztésének megállítására. A javaslat, amelynek címe: „Az ifjúság megvédése a szennyíratok hatásától” úgy rendelkezik, hogy az összes pornografikus könyveket listára teszik. E könyveket, vagy füzeteket Ausztria területén nem szabad kirakatba helyezni, de bent a helyiségekben sem szabad szokat feltűnő helyre helyezni. Nem szabad újságbódékban és vásárosok ponyváiban, vagy más nyilvános helyen eladni ezeket a nyomdatermékeket. Tilos ingyen osztogatni, vagy rendelkezést gyűjteni rá. Tízennyolc éven alóli gyermekeknek nem szabad eladni, sem ajánlani a termékeket. Harmadik személy sem vásárolhatja e könyveket tízennyolc éven alóli gyermekeknek. Ha valamelyik újság, vagy más nyomda-

Bessarabia zsidósága tiltakozik az új magánoktatási javaslat ellen

Ellentétes hírek a kisebbségi követelések elfogadásáról

(Bucuresti-Bukarest, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A besszarabiai zsidóság rendkívül elégedetlen a magánoktatási javaslattal. Ma a besszarabiai zsidó szervezetek 30 tiltakozó táviratot intéztek Angheliescu közoktatásügyi miniszterhez, amelyben egyforma jogokat kérnek a romániai zsidó iskolák számára a többi kisebbségi iskolákkal.

A kisebbségi magánoktatási javaslaton végrehajlandó módosításokról általában ellentétes hírek vannak forgalomban. Egyesek szerint a megállapodás teljesen létrejött és Majláth püspök köszönetet is mondott Angheliescunak konciáns magatartásáért. Egy másik verzió szerint pedig

Angheliescu kijelentette, hogy nem hajlandó a javaslaton módosítani, csupán annak részletes tárgyalásánál miniszteri nyilatkozatot olvas fel, amelyben az engedményeket leszögezi.

Angheliescu kijelentette a kisebbségeknek, hogy ez a miniszteri nyilatkozat egyenlő a javaslaton végrehajlandó módosításokkal. A kisebbségek vezetői viszont tudomására adták, hogy ezzel nem elégszenek meg. Már-már szakadás

termék egy éven belül kétszer listára kerül, akkor maga az újság is háromtól tizenkét hónapig listára tehető. A bizottság, amely listároz afelől, hogy mely iratok tehető listára, öt tagból áll. Elnökét a bírói karból nevezi ki a birodalmi kancellár, a négy szakértő közül egyiknek ismertebb írónak, vagy mábírálnak kell lennie, a többiek: könyvkereskedő, ifjúsági jóléti intézmény vezetőmbere és a népnevelés reprezentánsa. A szakértőket semmiféle intézkedés és előírás nem köri ebbeli hivatalukban. A szakértőket három évre nevezik ki. A büntetések három havi elzárásra és 5000 schilling pénzbüntetésre terjedhetnek.

Budapesten tartják meg a parlamentközi kereskedelmi konferenciát. Budapestről jelentik: Budapestben 1927-ben lesznek a parlamentközi kereskedelmi konferencia tanácskozásai. A konferencia magyar bizottsága Budapestben ülésezett, amelyen megbeszéltek a konferencia előkészületeit. A konferenciára kétszázötven külföldi államférfit és politikusot várnak Budapestre. Az előkészítő bizottságban Biró Pál alelnök bejelentette, hogy a brüsszeli tanács elfogadta a magyar komité javaslatát, hogy a jövő évi konferencián az európai behajzás kérdése Londonban tárgyalatsék. Éppen ezért Sir Louis, az egyik legnagyobb angol hajóstársaság elnöke jövőre a Duna egyik szakaszát beutazza és Budapestre is ellátogat. Baross János képviselő azt indítványozta, hogy a hajózási kérdésekkel kapcsolatban tárgyalják Magyarországnak a tengerhez közelebbi utját illető problémákat is. Elhatározták, hogy ebben az irányban beadvánnyal fordul a főtanácsához.

* **Bárdos Jenő** az „Au Bon Gout” cég volt főnöke, az „Au Printemps” női divatruházában (Unió u.11.) árusít az i. t. vevőközöségének.

Henry Barbusse Szófiába érkezett. Bukarestből jelentik: Szófiából jelentik, hogy Henry Barbusse odaérkezett és a „Bulgára” szállóban szállott meg. Holnap előadást tart a „Kisebbségi problémák a Keleti Államokban” címmel. Ma megbeszéléseket folytatott a különböző pártok vezetőivel s állítólag olyan kijelentéseket tett, hogy támogatni fogja Bulgáriának Dobrudzsa és Macedóniára vonatkozó igényeit.

* **Alkalmos karácsonyi ajándékok** nagy tömege f. hó 15-ikétől kezdődőleg a Rózsa M. Royal drogériában vételkényszer nélkül lesz kialsítva olcsó árakkal.

Szocialista egyetem Londonban. Londonból jelentik: Gróf Watwinké, az ismert munkáspárti képviselő, kastélyát az angol szakszervezeti kongresszuson adományozta egy szocialista egyetem létesítésének céljaira.

* **Értesítés** A n. é. közönség szives tudomására hozom, hogy tülhalmozott nagy szappan készletemet gyári áron alól forgalomba hozom. Ezen elárulás azonban december 10-ig tart. Kérem a n. é. közönséget ezen kedvező alkalom kihasználását. M. Rózsa Royal-drogéria Cluj, Fötér.

állott be, amikor Duca közbelépett. A külügy miniszter mindent elkövet, hogy a megegyezést létrehozza.

A javaslat fölötti vitát a kamara éjszakai ülésén folytatták. Garboviceanu, a javaslat előadó a válaszlott az elhangzott beszédekre és kijelentette, hogy

Romániának nem lehet érdeke a kisebbségekkel szemben pressziópolitikát folytatni.

A magyarok rosszul tették, hogy a Népszövetséghez fordultak panaszaikkal, mert nem ez az út vezet a megegyezés felé. Egyébként tudomására hozza a kamarának, hogy a legutóbbi napok tárgyalásai során a kisebbségek vezetőivel teljes megállapodásra jutottak. Garboviceanu a beszédét a következőkkel fejezte be:

— Beszédemet Bratianu Jonel legutóbbi szenáriusi beszédének utolsó passzúával tartom szükségesnek befejezni: „Áppellálok a kisebbségekhez, vegyenek részt az ország konstruktív munkájában.”

Simionescu lényegtelen beszéde után

dr. Lupas tiltakozik a román felekezeti iskolák feloszlátása ellen.

Nagyváradi mérnök építi Románia rádió-állomását. Nagyváradról jelentik: Adorján Pál nagyváradi rádió-mérnök, dr. Adorján Emil bankigazgató fia, a nagyváradi postaigazgatósággal hosszú idő óta tárgyalásokat folytat drótrádió bevezetésére. Az első rádióhálózatot Nagyvárad—Kolozsvár és Nagyvárad—Bukarest között állítanák fel. Ez a rádióhálózat olyan olcsó volna, hogy a kiadásnak csak ötvened-részt kellene elkölteni létesítésére. Adorján a vonal felépítésére tíz hónap alatt vállalkozik. Az ajánlat fölött legközelebb Bukarestben fognak dönteni.

* **A „Metropoli” kávéházban** ma és minden este *Fritz, Toll és Mirutz* szimfonikus zenekara hangversenyez.

Doktorrá-avatás. A kolozsvári egyetem aulajában a mai napon *Téthy Pált* és *Steingiszter Józsefet* az orvostudományok doktorává avatták fel.

Házlebontási árlejtés. A Calea Victoriei 85. számú ház, mely áll 4 szobából, teljes lebontására és a kikerülő anyagra pályázatot hirdetünk. Ajánlatokat 1925 december 15-ig kérünk. Izraelita Jótékony Nőegylet, Calea Victoriei 85.

Kineveztek az új nagyváradi rendőrprefektust. Ma megérkezett Nagyvárad új rendőrprefektusának kinevezési okmánya. A belügyminiszter dr. Reu Illést nevezte ki Nagyvárad új rendőrprefektusává, aki ma Bukarestben letette az esküt és Mosoiu tábornokkal vasárnap érkezik meg Nagyváradra.

Ma tartja utolsó ülését a választójogi bizottság. Bukarestből jelentik: A szenátus választójogi bizottsága tegnap ülést tartott Bratianu Jonel elnöklétével, melyen megbeszéltek a javaslatot a 87-ik szakaszig. A bizottság ma tartja utolsó ülését.

* **Brassóban** hirdetéseket, előfizetéseket felvesz és reklamációkat elintéz az Uj Kelet brassói képviselője, az Elekes Hírlapiroda Str. Portii 32.

Uj cukrászda nyílt Cluj (Kolozsvár) Malom-utca) 10 sz. alatt. Jó bivalyfejes kávé, friss sütemények és kítűnő befőtt-k kaphatók. Szives pártfogást kér **Takács Pál**, cukrász,

Nagy harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal

- Kötött harisnya, minden színben..... Lei 25
- Flohr harisnya minden színben..... Lei 53
- Muszlin harisnya, divatszínben..... Lei 69
- Céna muszlin, minden színben..... Lei 98
- Seiyemfajtyol harisnya, minden színben, Lei 125

BLATT — Fötér 13. szám
• Divatkatalógusban és kötöttárakban óriási választék.

Hallo 8-77 Unio gőzmosó! Kérem, küldjék lakásomra azonnal gyűjtőautójukat és szállítsák el a tisztítandó ruhaneműt. **Hallo 8-77**

KÖZGAZDASÁG

Vasárnap és ünnepnapokon zárva kell tartani a községi korcsmákat

Módosították a korcsmákra vonatkozó vasárnapi munkaszüneti rendelkezést

(Cluj-Kolozsvár, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kolozsvári munkaügyi inspektorátus a munkaügyi minisztérium rendelete értelmében ma felhívást bocsátott ki, amelyben módosítja a vasárnapi munkaszüneti szöveg rendelkezéseit azon részét, melyek a korcsmákra vonatkoznak. Eszerint a mai naptól kezdve az összes községi korcsmák kötelesek vasárnap és ünnepnapokon zárva tartani. A hétköznapi zárórát az inspektorátus nem változtatta meg és a korcsmák záróját a jövőben is a községi hatóságok állapítják meg.

A városi korcsmák továbbra is nyitva tarthatnak vasárnap és ünnepnapokon, még pedig déli tizenkét órától este hétig, azokat a helyiségeket pedig, ahol az italárusításon kívül ételeket is kiszolgálnak, déli tizenkét órától este kilencig lehet nyitva tartani.

Az inspektorátus felhívja a hatóságok figyelmét a munkaszüneti rendelet módosítására és a legszigorúbb ellenőrzésre szólítja fel őket. A rendelet ellen vétőket szigorú büntetéssel fogják sújtani.

A kolozsvári kamara információs osztálya rövidesen megkezdí működését

Öninformációs kérdőívet küldtek szét a cégekhez

(Cluj-Kolozsvár, december 5. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az új kereskedelmi és iparkamarai törvény — miut ismeretes — elrendeli, hogy a kamarák saját kebelükben állítsanak fel információs osztályt, amely az összes kereskedelmi és ipari vállalatok anyagi helyzetét nyilvántartja. A törvénynek megfelelően a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara már megkezdte információs osztályának kiépítését, helyesebben régebbi, de kis keretek között működő információs osztályát fogja az új törvényrendeletnek megfelelően reorganizálni.

Az információs iroda nyilván fogja tartani a kamara területén működő összes iparrendelvényekkel rendelkező cégeket, azokat is, amelyek nincsenek cégjegyzéve. Az iroda azon kívül, hogy az egyes cégek hitelképességét pontosan nyilvántartja, statisztikai és információs szempontból nyilván fogja tartani a piaci árak alakulását, még pedig elsősorban a főbb élelmiszeri és elsődleges szükségleti cikkek árait. Tervebe vette ezenkívül a kamara egy kereskedelmi követítő-osztály létesítését is, amely főleg külföldi relációkban folytatná működését, lehetőleg a román

kereskedelmi konzulátusok közreműködésével.

Ezzel kapcsolatban a kamara a napokban az összes kereskedelmi és ipari bejegyzett és nem bejegyzett cégekhez kérdőívet küldött szét, amelyen a cégek öninformációjukat kötelesek megadni. Természetesen gondoskodás történt abban az irányban is, hogy a bemandott adatok kellően ellenőrizve legyenek.

Az információs iroda munkálatai már meglehetősen előrehaladtak és remélhető, hogy a jövő hónap közepétáig megkezdí működését. Az összes kamarai információs osztályokat egy közös központi szervezet fogja irányítani, amely a kereskedelmi és iparkamarák szövetségi gének megalakulásával egyidejűleg a jövő hónapban fogja megkezdni működését. Igen fontos volna, hogy a kamarák információs osztályai ne csak egy bürokratikus szerv legyen, hanem minden tekintetben simuljon hozzá a gazdasági és kereskedelmi élet követelményeihez, mert ellenkező esetben nem lesz jelentősége és nem fogja elfoglalni azt a helyet, melyre egyébként predestinálva van.

Nem adnak több vámhitelet? Bukarestből jelentik: A pénzügyminisztérium köréből nyert értesülésünk szerint a Galantis ügy miatt Bratianu Vintila pénzügyminiszter lebeszélte, hogy ezután bárkinek is akár milyen garancia ellenében vámhiteleket adanak.

A cégtáblaadó módosítását kéri. A kolozsvári kereskedelmi és iparkamara vezetősége ma beadványt intézett a városi tanácshoz, amelyben kéri, hogy a cégtábla-adót szállítsák le, illetőleg az adózás szempontjából több kategóriát állapítsanak meg. Eddig ugyanis terjedelemből való tekintet nélkül, minden cégtábla után egyformán ötszáz lej adót róttak ki. A kamara ezt úgy akarja megváltoztatni, hogy az ötszáz lej cégtábla-adó, mint maximum szolgáljon alapul, kisebb helyet elfoglaló cégek után pedig ennél kisebb adót rójanak ki.

Árverést hirdet ény

A dési bírósági végrehajtó 742. és 743. exec. 1925. számú árverési hirdetménye alapján közhírré tesszük, hogy folyó hó 9-én délelőti tíz órakor, illetve délután egy órakor Bacsó községben (Szolnokotóközség) a kolozsvári Műszertalársághoz Rt. javára az 1881. évi LX. törvények 102. paragrafusára alapján 361,636 lej tőkekövetelés és járuléki erejéig árverést fog tartani. Ezen az árverésen a fennnevezett bírói végrehajtó által jogerősen lefoglalt következő tárgyak lesznek eladva: tőres bordók, tőres bordók borral, kőrifabutordeszka, egy tehen, egy Diesel szívmotóru 60 HP. új motor.

A délutáni árverésen eladásra kerülnek a következő tárgyak: szőnyegek, selyemvázak, selyemfüggönyök, lámpák, búteliás bor, építőkövek stb. Tájékoztatásul tudomására hozzuk az árverési szándékozónak, hogy az árverést karhatalom közbejöttével fogjuk megartani.

Műszertalársághoz Rt. Cluj

Mezőgazdasági gyűlések. A kolozsvári mezőgazdasági kamara december 10-én délután rendes havi gyűlést tartja a vármegyeház kistermében. — A Cukorréptermelők Szövetsége 17-én délelőti 10 órakor Marosvásárhelyen gyűlést tart. — Az Erdélyrészi Várhésgyűlésület igazgatóválasztmánya december 12-én délután 5 órakor tartja gyűlést az Attia-utca 10. szám alatti helyiségében.

TÓZSDE

December 4-én

A lej: Zürichben 235 00. Párisban 11 50, Budapestban —, Bécsben —

Kolozsvár. A mai napot élénk kereslet jellemzte, ezzel szemben a kiálat tartózkodó volt. Általában hanyulás mutatkozott. Az árfolyamok a következők:

Bécs 30 50 30 90, Prága 6 41 — 6 46, Budapest 32 — 35, Páris 8 50 — 8 70 Zürich 42 50 — 42 85 Newyork 215 00 — 218 00 London 1050 — 1060, Milánó 8 80 — 8 85.

Zürich Zárta: Berlin 128 60, Amsterdam 108 70 Newyork 518 25, London 2515 00 Páris 1990 00 Milánó 2090 00 Prága 1537 50 Budapest 73 20 Belgrád 917 00, Bukarest 237 50 Warsó 55 00 Bécs 73 15.

Bukarest. Arany: Páris 8 33, Berlin 52 30 London 1064 Newyork 220 00 Milánó 8 88 Zürich 42 25 Bécs 31 00 Prága 6 50, Budapest —

Bukarest. Valuták. Napoleon 825 német márká 52 50 leva 1 58, török líra 123, font sterling 1060, francia frank 8 70, svájci frank 42 00, orosz líra 8 90, drachma 2 85, dinár 892, dollár 220 00 angol forint 32 00, osztrák schilling 32 00, magyar korona 31 00, cseh korona 6 47, belga frank 9 85, holland forint —.

A tűzifa vasuti szállítása. Közölték, hogy tűzifát a vasuti forgalmi szabályzat értelmében csak nyitott vasuti kocsikban szabad szállítani. Ha mégis zárt kocsikban szállítják, 20 százalékos fuvardíjtöbbletet kell fizetni. A CFR vezérigazgatósága most egy magyarázó rendeletet adott ki. Eszerint a zárt A. V. Hungaria vagonokba rakott tűzifaszállítmányok után nem kell a 20 százalékos fuvardíjtöbbletet megfizetni. Ezt csak abban az esetben kell, ha az A. V. Hungaria kocsikat az egyezmény alapján belföldi szállítására használják fel.

Kár minden kísérlet, mert

BLATT

harisnyái a legjobbak

Zsoldos tanintézet

Az ország legjobb és legelőbb elkészítő tanintézte. Teljes anyagi felelősség mellet készítő és szerszámok magánvizsgákra, **érett-ségi** vidéki tanulókat is.

Budapest, VII., Dohány-u. 84. Tel. I. 124-47.

Vidéki amatőr-fényképezők körének ajándékát

POLITZER

fotóruházról Terezi-Mare Vidéki széküldés Alapítvány 1896.

Veszél

egész lakberendezéseket

pereszényét, zomorát, és szőveget, **Sternberg, Oradea-M.,** B. l. v. B. g. F. r. d. n. a. n. d. 14.

Eredeti Broadcasting

rádió készülékek

Összes alkatrészek, felszerelési engedéllyel, kaphatók — **Broadcasting** engedélyre is vezérképviselet — Cluj, Strada Jorga No 3. I/19.

Tel. foa: 8 0.

Erdély, Bánát városaiiban alképviseleteket keresünk

Karácsonyra

ajándékoknak kiválóan alkalmas **szöveget**

selymeket

vásárolhat

még a gyári árnál is olcsóbban vásárolhat

Heller, Weisz & Molnár

hatóságilag engedélyezett

végeladásán.

Cluj (Kolozsvár) C. Reg. Ferdinand 6.

Ületi berendezés olcsó árnál eladó.

Szerkesztő

F. H. Maramar

hánnyással emliti

választásokkal szem

súlyos kritikát: és

retorzióktól való félel

nyugtanni őnt is és

látják az erdélyi zsid

szólkját, hogy ninc

mérésklése tudna

amikor a zsidó közér

a hang, amelyet az

tásokkal kapcsolatba

measzire elcsendül: és

VI. erdélyrészi konfe

Az, amit ön ezzel a

minden tekintetben

biográfiának teljesen

lemben nagyon gyak

amikor az egyes, v

minden eszközt felha

tömegeit a maguk ve

között az eszközök

volt, amikor ezek a

állami vagy hatóság

hatalmukat főnartsá

Valóban ez a legn

zsidó ember elköve

arra, hogy idegenek

zsidó ügyeinkbe. Ne

volt erre példa, h

hódoltság idejétől ke

gok a görögöket hív

ellen, a galut egész

szomorú és az idők

jellemző, hogy míg R

a maga súlyos szava

az ellen, ha a belső

genek segítségével ak

Teitelbaumok, éppen

zák a rabbitárságuk

hogy a zsidóságtól id

segítségével kényszer

zsidó néprétegekre.

F. M. Viscul de

történet: egy kardosfal

lányja nyerte meg.

Utolsó

12 szem. karlsbadi

6 szem.)
12 szem.)

12 szem. m

6 szem. kar

6 személye

1 pár karls

6 szem. m

6 személye

Metszett vi

” bo

Valódi alpa

” ”

” ”

ÜV

Utolsó h

Szerkesztői üzenetek

F. H. Máramarossziget. Ön csöndes szemrehányással említi meg, hogy a szigeti hitközségi választásokkal szemben nem gyakoroltunk eléggé súlyos kritikát: és ezt, az ön véleménye szerint a retorziókól való félelmünkben tettük. Meg kívánjuk nyugtatni önt is és minisztereket, akik lapunkban látják az erdélyi zsidóság ügyének egyetlen szószólóját, hogy nincs az a retorzió, ami hangunk mérséklésére tudna készíteni bennünket olyankor, amikor a zsidó közérdeknek védelméről van szó. Az a hang, amelyet az Uj Keletben, a szigeti választásokkal kapcsolatban megütöttünk, nagyon is, meesziire elcsendült és visszhangját meghalhatta ön is a VI. erdélyi zsidó konferencia erélyes határozatában. — Az, amit ön ezzel az esettel kapcsolatban elmond, minden tekintetben megállja a helyét. Az idézett biográfiának teljesen igaza van. A zsidó történelemben nagyon gyakran ismétlődtek olyan esetek, amikor az egyes, vagy csekély számú gazdagok, minden eszközt felhasználva arra, hogy a zsidóság tömegeit a maguk vezetésére alá kényszerítsék. Ezek között az eszközök között a legerkölcselemből az volt, amikor ezek az egyesek idegen segítséget, állami vagy hatósági erőt vettek igénybe, hogy a hatalmukat fönartsák és a népre rákényszerítsék. Valóban ez a legnagyobb csillul Hasém, amit zsidó ember elkövet, mert alkalmat ad vele arra, hogy idegenek elegendjenek a mi legbensőbb zsidó ügyeinkbe. Nemcsak Rabbéni Tam idejében volt erre példa, hanem így volt ez a szir-görög bódótság idejétől kezdve, amikor a zsidó gazdagok a görögöket hívták segítségül a saját népük ellen, a galut egész idején, mind a mai napig. A szomorú és az idők változó folyamatára csak az jellemző, hogy míg Rabbéni Tam mindig felemelte a maga súlyos szavát és felháborodva tiltakozott az ellen, ha a belső zsidó ügyekben, bárki is, idegenek segítségével akart érvényesülni, addig a mai Teitelbaumok, éppen maguk azok, akik meggyalázzák a rabbisizetségüket azzai a csillul hasémmel, hogy a zsidóságtól idegen hatóságok terrorisztikus segítségével kényszerítik rá a maguk uralmát a zsidó néprétegekre.

F. M. Viseul de Sus. A ház sorsolása megtörtént: egy kardosfalvi kovácsmester két éves kislánya nyerte meg.

Pierre borotva-pengét.

A legjobb fémkeverék, a legelőkeltebb gyártmány. Garantiált minőség. 1800

Rendkívüli alkalmi árak!

I-a színes french ing csak 260 lej

Selyem elejű ingek, legfinomabb kivitelben csak .. 350 lej

WEISS SIEGFRIED

kalap- és uridivat áruházában, Cluj, Calea Reg. Ferdinand 10 sz.

Eau de Cologne

Kapható minden szakhavágó üzletben.

Hirdessen az Uj Keletben

Utolsó hét!

Utolsó hét!

12 szem. eredeti karlsbadi szerviz **Lei 3860.—**

6 szem.) eredeti (ebédülő szerviz	Lej	1590.—
12 szem.) karlsbadi (teás szerviz	"	570.—
12 szem. metszett pohárkészlet 48 db.	"	690.—
6 szem. karlsbadi teáskészlet	"	420.—
6 személyes japán teáskészlet	"	780.—
1 pár karlsbadi teáscsésze	"	25.—
6 szem. metszett pohárkészlet	"	345.—
6 személyes gyümölcskészlet, japán	"	260.—
Metszett vizespohár	"	5.50
" borospohár	"	4.50
Valódi alpakka kés, solingeni	"	75.—
" " villa vagy kanál	"	45.—
" " kávéskanál	"	25.—

FISCHER

ÜVEGÜZLETÉBEN — CLUJ

Utolsó hét!

Utolsó hét!

MECHANICA

papi ipari vállalat, -- Timișoara

II, Str. Titu Maiorescu No 1.

Ajánlja gyártmányait so-

lyem, barsony, clot,

v. lemezt, maché

álarcokban,

confetti, ser-

pentinó, holabda,

p. pirtombita, jux s. p. h. k.

ban, papireruyosben stb.

FARSANGI CIKKEKBEN.

Csak viszontelárusítóknak.

Saját érdeke,
hogy kalap- és fehérnemű
szükségletét a

Kalap-Király

Piața Unirii 24. — és

Record cégek

Piața Unirii 17.

olcsó karácsonyi
vásárában fedezze.

Mutatványárak:

Prima puha gallér	Lei	17
Prima fehér ing	"	215
Prima színes ing	"	250
Gyapju kalapok	"	160
Nyulszőr kalapok	"	400
Selyem velour kalapok	"	450
Silk pyjama garnitúra	"	650

Valamint az összes ehhez hasonló

szenzációsan
lesz a liteli
árak.

Óriási választék minden minőségben.

Tekintse meg

a kirakataimban feltüntetett reklám-
arokat.

Stessen a

Magasin

Elysee-

be, Cluj, Cal. Regele Ferdinand No 22.

(volt Wesselényi Miklós-utca)

Ahol üzlet-szervezés miatt ez

összes rövid és kötött árakat

női, férfi és gyerek harisnyák, keztyűt, him-
zést, csipkét, kalapbáronyot, kalapkele-
ket és az összes raktaíron levő árut, amíg a
készlet tart

rendkívül olcsó áron árusítunk

